

tireganyós, estiragall, tiraguinyós, tiranyiga, estirol-lat, cuc estivollat, estira-amolla, estira-arrossa, estira-borquets, estiracabells, estiracadenes, estiracanyes, estiracerros, estiracordetes, tiracordetes, tiracordeta, retirar, retirar-se, trastirar-se, +tira-amolla, estira-i-amolla, estira-i-arrossa, +estira-i-afluixa, tirallà, tirabateig, tirabec, estirabecs, tiribec, estiregassó, tiregassó, tirabecada, tirabiga, tirabigues, tira-bon-temps, tirabotes, tirabotó, tiraboixet, tirabou, tirabraguer, tirabrasa, tirabuixó, tirabullit, tiracaliu, tiracanyes, tiracoll?, tiradiable, tiraespases, tiraçons, tir a font, tiragats, tirallinies, tirallenyes, tirallet, tirallinyol, tiranyinyol, tirallonga, tiramànega?, tiramanguer, tiramenga?, tiramoll, tiramollar, tiramuixell, tiramoixell, estiramoixell, tirapalles, tirapeu, tirador, estirapeu, tirapeuada, tirapits, estirapits, tira-rallies, tira-retxes, tira-rutlleu, tirassol, tiratac, tirataps, tiraterra, tira-tira, tiravaques, tiraüll, tiravelles, estiravelles, tiravergues, tiraveri, tiravidres, tiravògit, espeltirar, Apèndix TIRA, tira, tira de ceps, Les Tires, Les Set Tires, La Tirada de Can Serra, Les Tires de Molins, Les Estires, La Tira del Rei, de tira, Les Tires (vegeu supra), La Tira, Serrat de la Tira Sirac, Lo camí de les Tires, Tira del Bac del Forn, La Tira dels Morts, tireta, cap de tiretes, captiretò (vegeu infra), tireter, tireteria, tiretada, tirella, tirera, tilera, tiroia, tiroi, tirolles, tiró, entretira, tirallonga, tiringa, teringa, teringuella, tiranguella, tiranga, tirenga, tiringoni, fer terringos, tiravira, +tiravirat, tirivirat, captiretò, contiral, tirirany, tirurany, l'any tirurany, tirariri, tirar a una fi [n. 1], tirar a un premi [n. 1], frapper [n. 11], tirandes [n. 12].

Tirarany, tiraranya, V. teranyina (TEIXIR) Tiraralles, tira-retxes, tira-rutlleu, tiràs, tirassa, tirassada, -ssador, tirassar, -assejar, tirasser, tirassó, tirassol, tirat, tiratac, tirataps, tiraterra, tiratge, tira-tira, tiraüll, tiravelles, tiravergues, tiravidres, tiravira, +tiravirat, V. tirar Tirbacera, V. trespeus (TRES) Tireganyós, tirella, V. tirar Tirenga, tirera, V. tira (TIRAR) Tiret, V. tirar Tireta, tiretada, V. tira (TIRAR) Tiretanya, V. tiritaina Tireter, tireteria, V. tira (TIRAR) Tiriacca, tiriacal, V. triaca Tiribec, V. tirabec Tiribel, V. taro Tiribell, V. tribulet Tirícia, V. icterícia (ICTÈRIC) Tiringoni, V. teringa, tira (TIRAR) Tiriós, V. tirria Tiripassa, alteració de sal(is)pàs per influència de tirar Tirirany, V. tira (TIRAR)

TIRITAINA, nom d'una mena de drap fi, pres del fr. *tiretaine* id., probablement derivat del fr. ant. *tiret*, el qual sembla derivar del fr. ant. *tire*, tots dos noms de menes de drap fi, de seda, que provingueren del nom de la ciutat fenícia Tyros 'Tir', de la qual s'importaven la porpra i altres teles precioses. □ 1.ª doc.: *CostTort*.

«Aquesta és la sisa dels draps que's venen en Tortosa --- cambrayns, estanforts --- e totes teles se venen a canes; saya de lua, *tiritaynes*, saya de biam, papalengues, drap de Leyda: 20 canes», *CostTort*. (Ol., p. 413); variant *tiretanya* (1565, *AlcM*). Estudio l'origen d'aquest mot i el seu grup en l'article TARLATA-

NA del DCEC/DECH v, 423-4; a la bibliografia que ja cito allí, s'hi pot afegir Benary, *RFgn.* xxv, 125, 938, amb cites del fr. *tiretayne* a Tournai (1273-80) i *tire* en dues cançons de gesta franceses, relacionant ja amb el nom de la ciutat de Tir; Wartburg, *RLiR* xxiii, 207ss. i Gossen id. xxiv, 106-111, poc hi aporten que sigui nou i valuós. Com indico allà del mateix tronc provenen l'angl. *tartan* i el fr. *tarlatane* (> cat. i cast. *tarlatana*).¹

Tiret ja havia passat manllevat a Cat. l'any 1082, on trobem un cas de «brilallo de *tired*» ('bril de t.'). *Cart.* de St. Cugat II, 371. Variants d'aquest semblen ser *tirez* o *tireiz*, anys 1069 i 1058, en docs. de 1069 i 1058, de la SdUrg.: «plumaz cuberto de *tirez*», «ipsa mea pellicia conillina operta *tireizo*, et ipso meo bambez remaneat ad Guilelmo Miro» (*BABL* vi, 385, 384); «capucio de *tiraz*» fi S. XI, *Cart.* de Fanlo (p. 110), «uno kapello investito in panno *tiraz*» p. j. Toro, c. 1050 (*MzPi.*, *Orig.*, p. 28), als quals hom cerca un origen aràbic (ib., p. 536).

¹ En aquests crec que hi hagué influència o confluència amb un altre nom de tela: it. *tintillani*, glossat «panni fini la cui lana si tingeva prima di tesserla», en Boccaccio: «San Domenico nè San Francesco, senza aver quattro cappe per uno, non di *tintillani* ne d'altri panni gentili, ma di lana grossa fatte, e di natural colore, a cacciare il freddo», *Decam.* vii, § 3, ed. 1961, 421.33 (trad. «de lana grossa e ben tinta, e de natural color», versió cat. de 1429, 394.23).

Tiritar, tirití, -tinejar, V. titillar Tiritiquer, V. titella Tirivirat, V. tira (TIRAR) Tirilis, creació expressiva, paral·lel a mirlis Tiro, V. tirar

TIRÓ, I, 'nou o aprenent en algun art', pres del ll. *tiro*, -onis, 'recluta', 'aprenent, novici'. □ 1.ª doc.: Belv.

DERIV.: *Tirocini* [Belv.], ll. *tirocinium*.

TIRÓ, II, nom local dels 'ànecs', i aviram semblant, de creació expressiva, probablement fundada en la veu (*ti!*, *tir!*) usada tradicionalment per cridar-los. □ 1.ª doc.: Verdaguer; 1914, Volart, *Cerdanya*: «*tiró*: ànec» (*BDC* II, 57); *BDC* x, 94; xviii, 186; *JMSagarra*, 1916.

«Signes y *tirons* salvatges» notava Verdaguer en el Llac de Ginebra (*Excursions*, O. C. Pop. vii, 91). El *Dag*: «*tirons, tirons!* emp., PnaVic, crit per a cridar els ànecs», «*tirona*, SdUrg. ànec». Fabra encarregà afegir «*tiró*, -ons, m. i f. ànec petit» al *Dfa.* per carta de 1947. «Passà de llarg i féu camí; un xic més enllà trobà un *tiró* ---», AntCayrol (*Contalles de Cerdanya*, p. 13). També es deu aplicar als ànecs silvestres; en el lilit profund d'un torrent sota St. Llorenç de Cerdans, hi ha un saltant amb una gorga, coneguts per *Salt dels Tirons*: «—? —Perquè si hi baixen poden pas tornar a pujar»; i en francès: «ce sont des canards» (1959).

A Coll de l'Art (St. Jn. Abadesses) usen «*tiróns!*»